

Remissversion

Plan för civilsamhälle och social ekonomi 2022-2025

Version: 1

Plan för civilsamhälle och social ekonomi 2022-2025

Anders Bro

2021-04-09

Innehåll

1.	Bakgrund	5
2.	Arbetsprocessen	5
3.	Syfte och mål.....	6
4.	Begrepp och definitioner	6
	4.1 Civilsamhälle.....	6
	4.2 Social ekonomi.....	7
	4.3 Vad ingår i civilsamhället och den sociala ekonomin?	8
5.	Varför ett civilsamhälle och en social ekonomi?	8
	5.1 Principerna för civilsamhällets politik.....	8
	5.2 Grundläggande funktioner.....	9
	5.2 Aktuella förändringar i civilsamhället.....	10
6.	Offentliga satsningar i Sverige.....	11
7.	Offentliga satsningar på EU-nivå.....	12
8.	Civilsamhällets omfattning och utbredning	13
	8.1 Några nationella data	13
	8.2 Omfattning och utbredning i Örebro län	14
9.	Region Örebro län – ansvar och uppgifter.....	14
	9.1 Överenskommelser, stöd och kanaler.....	14
10.	Aktiviteter i relation till planens fyra delmål.....	16
	10.1 Mål 1: Att bidra till en förståelse för civilsamhällets och den sociala ekonomins betydelse	16
	10.1.1 Statistik och data.....	16
	10.1.2 Värdering av samhällsnytta	16
	10.2 Mål 2: att skapa långsiktiga förutsättningar för civilsamhället och den sociala ekonomin	17
	10.2.1 Föreningsstöd	17
	10.2.2 Utlysning sociala innovationer.....	17
	10.2.3 Upphandling och andra avtalsformer	17
	10.2.4 Styrdokument.....	17
	10.3 Mål 3: att skapa, stärka och samordna nätverk och mötesplatser för civilsamhälle och social ekonomi.....	18
	10.3.1 Regioninterna samarbetsformer.....	18

10.3.2	Partnerskapet för sociala innovationer	18
10.3.3	Dialogmöten och erfarenhetsutbyte för föreningar	18
10.4	Mål 4: att bidra till en ökad internationalisering av civilsamhälle och social ekonomi	19
10.4.1	REVES	19
10.4.2	GECES.....	19
10.4.3	Andra europeiska nätverk och konstellationer.....	19
11.	Referenser	20

1. Bakgrund

I Sverige finns en lång tradition av ett starkt och aktivt civilsamhälle. Redan i början av 1900-talet etablerades de första folkrörelserna i form av arbetarrörelsen, frikyrkorörelsen, idrottsrörelsen och nykterhetsrörelsen. Efter hand har medborgare slutit sig samman i nya typer av organisationer med allt fler innehållsliga inriktningar. Idag ser vi en minskning av medlemstalen i de traditionella föreningarna. Föreningarna är fortsatt viktiga, men medborgarnas intresse att engagera sig riktas mot nya former.

Civilsamhället har flera viktiga funktioner. Civilsamhället fungerar som röstbärare, som serviceproducenter, som forum där gemenskap erbjuds, som demokratiskola och som allmän motvikt mot offentlig och vinstdrivande verksamhet. Därför är civilsamhället en viktig komponent i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och dess olika handlingsplaner samt i det löpande arbetet att uppnå en hållbar utveckling. Civilsamhället är i synnerhet viktigt i uppnåelsen av de sociala hållbarhetsmål som pekas ut i Agenda 2030. Civilsamhället har ett egenvärde och vi måste garantera dess oberoende. Samtidigt är det uppenbart att civilsamhället får en allt viktigare roll i att tillsammans med offentlig sektor och privat näringsliv gemensamt hantera de samhällsutmaningar vi står inför. För att stötta civilsamhällets etablerade former och aktiviteter men också dess löpande förnyelse krävs stöd från offentlig sektor.

För att markera civilsamhällets ekonomiska betydelse har begreppet social ekonomi kommit att användas allt mer, i synnerhet i europeiska och internationella sammanhang. EU-kommissionen pekar t.ex. ut den sociala ekonomin som en av 12 industriella kluster i Europa. Civilsamhället har åtskilliga sociala entreprenörer och inrymmer flera sociala företag. Civilsamhället har en stor betydelse för framväxten av sociala innovationer.

2. Arbetsprocessen

Under hösten 2020 fattade Kulturnämnden beslut om att revidera Handlingsplan för civilsamhälle och social ekonomi 2018-2021. Nämnden föreslog samtidigt att planen skulle ges en regionövergripande inriktning.¹ Arbetet med att formulera föreliggande plan har samordnats av Område kultur och ideell sektor inom förvaltningen Regional utveckling. Kulturnämnden har löpande informerats om arbetet. Samtal och

---

¹ Föreliggande plan vilar på den Handlingsplan för civilsamhälle och social ekonomi 2018-2021 som fastställdes av Kultur- och fritidsnämnden 2018. Handlingsplanen var det första regionala styrdokumentet inom det här området civilsamhälle och social ekonomi.

workshops har genomförts med flera verksamheter inom Region Örebro län och med företrädare för offentlig sektor samt civilsamhälle/social ekonomi i Örebro län. En remissversion skickades ut innan sommaren 2021. Den slutliga planen fastställdes av regionfullmäktige 2021-xx-xx.

3. Syfte och mål

Syftet med Plan för civilsamhälle och social ekonomi 2022-2025 är att

- formulera och kommunicera vikten av civilsamhälle och social ekonomi.

Planens övergripande mål är

- att bidra till ett ökat samt stärkt deltagande och inflytande av civilsamhälle och social ekonomi i utvecklingen av Örebro län.

Planens fyra delmål är

- att bidra till en förståelse för civilsamhällets och den sociala ekonomins betydelse
- att skapa långsiktiga förutsättningar för civilsamhället och den sociala ekonomin
- att skapa, stärka och samordna nätverk och mötesplatser för frågor om civilsamhälle och social ekonomi
- att bidra till en ökad internationalisering av civilsamhälle och social ekonomi

4. Begrepp och definitioner

Begreppen civilsamhälle och social ekonomi har mycket gemensamt, men de har också något skilda betydelser. Begreppen används för att beskriva verksamheter vid sidan av offentlig sektor och privat näringsliv. Begreppet civilsamhälle har en vidare innebörd och har en stor spridning i Sverige. Begreppet social ekonomi belyser civilsamhället ur ett mer ekonomiskt perspektiv och har en större spridning i andra europeiska länder och internationellt. I det följande avsnittet redogörs för skillnader och likheter mellan de två begreppen, hur de definieras och hur de har legat till grund för offentliga satsningar.

4.1 Civilsamhälle

Under lång tid fanns det en uppfattning om att de svenska folkrörelserna och föreningarna var starkt knutna till staten. De betraktades som ”statsförankrade”. I en politiskt kryddad debatt i början av 1990-talet om kopplingen mellan offentlig sektor och civilsamhälle introducerades begreppet civilsamhälle. Debatten handlade om huruvida ett starkt civilsamhälle skulle ge negativa konsekvenser för samhällets svaga

och urholka det starka folkhemmet, eller om det skulle ge förutsättningar för nya folkrörelser med egenmakt och gemenskap i fokus och bidra till en positiv samhällsutveckling. Debatten var ihållande och gav utrymme för en mångfald tolkningar. Debatten resulterade i att bilden av att svenska folkrörelser och föreningar var statsförankrade förändrades. Uppfattningen om att civilsamhället kunde ha ett värde för sin egen skull började växa fram.

Under de tre decennier som begreppet civilsamhälle har använts har flera definitioner förts fram och använts. Begreppet är mångtydigt men definitionerna har en gemensam kärna. Begreppet fångar individens och sammanslutningarnas kreativa förmåga eller fungerar som en samlingsbeteckning för de grupperingar, föreningar och organisationer som existerar oberoende av staten i ett demokratiskt samhälle. Begreppet ringar in frivilliga/ideella organisationer liksom olika slag av informella insatser som anhöriga, grannar, vänner och arbetskamrater utför för andra än dem man bor med.

Civilsamhället definieras här som en arena, skild från det offentliga, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

4.2 Social ekonomi

Begreppet social ekonomi blev en officiell svensk EU-term 1989 och trädde då också in i det svenska språkbruket. Begreppet härrör från franskans *l'économie sociale*. Den första större redogörelsen på svenska kom 1994 i boken *Den sociala ekonomin*, alltså några år efter att den svenska debatten om begreppet civilsamhälle hade startat. Författaren konstaterade att kärnan i den sociala ekonomin var de traditionella producent- och konsumentkooperationerna, men att även ömsesidiga försäkringsbolag, föreningar och liknande associationsformer hade en allt större ekonomisk och social betydelse varför de också kunde räknas in. Författaren menade att den sociala ekonomin kunde betraktas som civilsamhällets ekonomiska verktyg och uttryck för en medborgarstyrd ekonomi. Den sociala ekonomin var därmed en symbol för det företagande som växte fram när människor tog ett eget ansvar för sin egen och för andra människors välfärd, ett företagande där människan kom i första rummet och att dess grundläggande principer var demokrati och solidaritet. Författaren pekade på att verksamheter inom den sociala ekonomin ska tjäna medlemmar och kollektiv och inte ha ett vinstintresse, att verksamheterna ska förvaltas självständigt, att verksamheterna ska ha en demokratisk beslutande procedur samt att människan och arbetet har förtur framför kapital när verksamhetens resurser fördelas (Olsson 1994).

Regeringen tillsatte 1997 en arbetsgrupp med uppgift att kartlägga villkoren för den sociala ekonomin samt belysa dess betydelse i samhället. Som en viktig del i arbetsgruppens uppgifter ingick att definiera begreppet. Arbetsgruppen konstaterade att social ekonomi var ett nytt sätt att se på verksamheter som funnits länge i Sverige och att det måste förstås ur den svenska traditionen med ett starkt civilsamhälle. Däremot rymde begreppet nya företeelser och möjligheter som ännu inte hade prövats i landet. Arbetsgruppen hävdade att social ekonomi måste betraktas som en del av ekonomin i samhället men med verksamheter som uppkommer och fungerar utifrån särskilda syften. Arbetsgruppen betonade att social ekonomi inte hade en särskild verksamhetsform eller drevs av en särskild metod, men att den var avgränsad från den offentliga sektorn.

Den sociala ekonomin definieras här som ekonomiska och organiserade verksamheter som primärt har ett samhälleligt ändamål och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn (Ds 1998:48).

4.3 Vad ingår i civilsamhället och den sociala ekonomin?

Ur ett formellt och organisatoriskt perspektiv ingår följande juridiska former i civilsamhället och den sociala ekonomin:

- ideella föreningar
- ekonomiska föreningar
- stiftelser
- kooperativa hyresrättsföreningar
- bostadsrättsföreningar
- samfälligheter
- ömsesidiga försäkringsbolag
- trossamfund

5. Varför ett civilsamhälle och en social ekonomi?

5.1 Principerna för civilsamhällets politik

Över tid har civilsamhällets roll stärkts i det svenska samhället. Idag vilar den nationella politiken för civilsamhället på följande sex grundläggande principer.

Självständighet och oberoende är den första principen. Principen betyder att organisationerna och deras medlemmar ska ha möjlighet att självständigt bedriva sin verksamhet utan obefogad kontroll eller inblandning av offentliga aktörer.

Dialog är den andra principen. Förhållandet mellan offentlig sektor och det civila samhället bör präglas av dialog för att bredda och fördjupa beslutsunderlag och för att bidra till ömsesidig förståelse och förtroende.

Principen om *kvalitet* är den tredje. Produktion av välfärdstjänster ska hålla god kvalitet oavsett inom vilken samhällssektor den utförs. Samtidigt erkänner principen att icke-vinstdrivande verksamhet av många ses som en kvalitet i sig, dvs. har ett egenvärde genom att den bedrivs utifrån en viss värdegrund och utformas i samspel med sina medlemmar och brukare.

Principen om *långsiktighet* är en fjärde grundsten. Goda, långsiktiga och stabila förutsättningar är nödvändiga för civilsamhällets existens och verksamhet. Detta omfattar bl.a. stabilitet i bidragssystemen, fördelningen mellan olika bidragsformer, rättsliga förutsättningar och de generella villkoren för civila samhället.

Öppenhet och insyn är den femte principen. Förtroende mellan offentliga aktörer och det civila samhället bygger på transparenta beslutsprocesser. Genom det offentliga öppenhet och insyn möjliggörs civilsamhällets funktion som röstbärare och opinionsbildare (se nedan), samtidigt som delar av civilsamhällets verksamhet finansieras av skattemedel, vilket kräver öppenhet i redovisningen.

Den sjätte principen är *mångfald*. Samhället välkomnar civilsamhället som utförare av välfärdstjänster. Olikheten är att betrakta som en tillgång i sig som bör ges utrymme genom ersättnings- och bidragssystem samt lagar och regler. Principen rymmer också jämställdhet och ickediskriminering samt innebär att civilsamhället bör avspegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen, bl.a. genom att ge goda förutsättningar för människor att engagera sig i det.

5.2 Grundläggande funktioner

Ovanstående principer är viktiga fundament för civilsamhället. Med dem som utgångspunkt har civilsamhället fem grundläggande funktioner i samhället.

För det första kan civilsamhällets organisationer fungera som *röstbärare*. Det betyder att t.ex. en förening eller ett socialt företag ska kunna fungera som företrädare för medlemmarnas eller deltagarnas intressen och åsikter. Föreningen eller det sociala

företaget blir deltagare i det demokratiska samtalet och samtalspartner till – eller i protest mot – offentlig verksamhet.

En andra funktion som vi knyter till civilsamhället är att dess aktörer och organisationer ska fungera som *serviceproducenter*. Det betyder att t.ex. en förening eller ett socialt företag ska kunna fungera som ett alternativ eller ett komplement till offentligt ägda eller vinstdrivande tjänsteproducenter. Det kan t.ex. gälla vård och omsorg, skola eller andra verksamhetsområden.

För det tredje kan civilsamhället erbjuda *gemenskap*. Här används ofta begreppet socialt kapital eller tillit, som definieras som en förväntansfull inställning till andra människors framtida handlingar. Det sociala kapitalet kan i sin tur delas in i ett sammanbindande socialt kapital som håller samman enskilda grupper och gemenskaper samt ett överbryggande socialt kapital som överbryggar dessas gränser och binder samman samhället i stort. Ett kännetecknande drag för Sverige och de övriga nordiska länderna är den höga sociala tilliten och förtroendet för gemensamma institutioner och en kapacitet att hantera konflikter på ett fredligt och produktivt sätt. Civilsamhälle och social ekonomi är en viktig del i förklaringen.

En fjärde funktion för civilsamhället är att fungera som en *demokratiskola*. Utgångspunkten är att föreningar eller sociala företag ska fungera som en plats där människor tillägnar sig demokratiska färdigheter och värderingar.

För det femte – och avslutningsvis – kan civilsamhället, som ett resultat av ovanstående funktioner, fungera som *en motvikt* antingen genom öppen opposition eller som ett alternativ till offentliga eller vinstdrivande aktörer och sammanhang.

5.2 Aktuella förändringar i civilsamhället

Under de senaste decennierna har civilsamhället gått igenom stora förändringar. Ett tydligt tecken är att de traditionella folkrörelseorganisationerna minskar i medlemsantal. Vi ser en trend mot ökad individualism och ökad misstro mot traditionella auktoriteter, vilket bland annat leder till att vårt ideella engagemang minskar i organisationer och att det också blir mer kortsiktigt. Samtidigt visar studier att människors engagemang förblir starkt. Nya organisationer och nya verksamheter ger oss möjlighet att engagera oss på andra sätt än tidigare som innebär att de klassiska folkrörelserna möter informellt organiserade aktivister. Två helt skilda sätt att organisera sig. Människors engagemang har förändrats, men det har inte minskat i omfattning. Engagemanget har tagit sig nya former och inriktningar. En annan tydlig förändring är att icke vinstdrivande organisationer tar större plats i

väl-färdsproduktionen, vilket är ännu vanligare i många andra länder. Rollen för den sociala ekonomin växer.

Även om civilsamhället är fristående och har ett starkt egenvärde skapar ändå offentlig sektor i alla moderna samhällen på olika sätt förutsättningar för det civila samhället. Det sker genom att offentlig sektor skapar möjligheter, sätter gränser och stimulerar utvecklingen i vissa riktningar, bland annat genom ekonomiska och juridiska styrmedel. Hur omfattande den offentliga styrningen ska vara och vilka styrmedel som kan användas är i slutändan en politisk fråga. Beslutsfattare måste avgöra hur det offentliga stödet till civilsamhällets organisationer – både de gamla och de nya - kan realiseras utan att kreativitet, innovationskraft, mångfald och åsiktsfrihet påverkas negativt. Beslutsfattare måste också bidra till att utveckla nya relationer mellan olika aktörer i samhället i takt med att civilsamhälle får en allt mer framträdande roll i välfärdsproduktionen.

6. Offentliga satsningar i Sverige

Sedan de två begreppen började användas i Sverige har flera offentliga satsningar på nationell nivå genomförts för att stärka det svenska civilsamhället och den sociala ekonomin. Några kan särskilt nämnas. Redan 1993 inrättade den dåvarande regeringen *Beredningen för främjande av den ideella sektorn*. Beredningen skulle ge den ideella sektorn ökade möjligheter att ta ansvar för olika verksamheter där det allmännyttigas intresse och människors egna behov kunde förenas. Under 1997 tillsattes *Demokratiutredningen* vilken gav ett stort utrymme åt diskussioner om civilsamhället. Utredningen tog utgångspunkt i medborgarsammanslutningar och kontrasterade starkt mot den representativa demokratis perspektiv (se t.ex. SOU 1999:84, SOU 2001:1).

Under 2009 presenterade den dåvarande regeringen en proposition under rubriken *En politik för det civila samhället*. Regeringen ville lyfta fram det civila samhällets betydelse samt utveckla och tydliggöra relationen mellan staten och det civila samhället (Proposition 2009/10:55). Samma regering initierade senare arbetet med den s.k. Överenskommelsen mellan det offentliga och civilsamhället inom det sociala området. Ett särskilt Överenskommelsekansli inrättades.

Under 2016 presenterade regeringen *Utredningen för ett stärkt civilsamhälle* (SOU 2016:13). Utredningen hade uppdraget att undersöka möjligheterna att på olika sätt underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och att därigenom bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning. Utredningens målsättning var att stärka det civila samhället.

Samma år överlämnades utredningen *Ordning och reda i välfärden* (SOU 2016:78) som hade uppdraget att föreslå ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Utredningen hade även haft i uppdrag att analysera och se över regelverket för upphandling och lagen om valfrihetssystem (LOV) som används när privata aktörer anförtros att utföra välfärdstjänster. Översynen syftade bl.a. till att lämna förslag om hur regelverken kunde förenklas och göras mer flexibla och om hur de kunde ändras för att förbättra förutsättningarna för idéburna aktörer.

I *Idéburen välfärd – betänkande från utredningen om idéburna aktörer i välfärden* (2019:56) pekar utredningen på att åtskilliga av välfärdsstatens institutioner har rötter i verksamheter som en gång utvecklades i civilsamhället. Utredningen betonar vikten av samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället för att utveckla samhällets välfärdsverksamhet.

Under 2018 presenterade också regeringen den första nationella strategin för sociala företag och sociala innovationer (*Regeringens strategi för sociala företag och sociala innovationer – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation*). Strategin betonar att sociala företag kan bedrivas inom civilsamhället och att civilsamhället är viktig för framväxten av sociala innovationer. Ett socialt företag är ett företag som, oberoende av associationsform, använder den affärsmässiga verksamheten som ett medel för att uppnå ett eller flera specifika samhällsnyttiga mål, mäter sitt resultat i relation till uppfyllelsen av de samhällsnyttiga mål företaget har angett samt återinvesterar merparten av sitt eventuella ekonomiska överskott i verksamheten eller i liknande verksamheter.

Flera statliga myndigheter har idag ett stort ansvar inom området. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Myndigheten ger utbildning och konferenser på temat samt ger bidrag till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete. Av de statliga myndigheterna kan också nämnas *Tillväxtverket*, *Vinnova* och *Upphandlingsmyndigheten* som på olika sätt och i varierande utsträckning har uppdrag som kan knytas till civilsamhälle och social ekonomi.

7. Offentliga satsningar på EU-nivå

Frågor om civilsamhälle är centrala för EU. Under programperioden 2021 – 2027 genomförs *Programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden* som avser att skydda och främja rättigheter och värden, såsom de finns uttryckta i EU:s fördrag, inklusive stadgan om de grundläggande rättigheterna. Programmet stödjer bl.a. civilsamhällets organisationer och vill bidra till att EU upprätthåller öppna,

demokratiska och inkluderande samhällen. Programmet är brett och finansierar bl.a. information och utbildning för att öka kunskapen om politikområden och rättigheter inom programmets tillämpningsområde, exempelvis om europeisk kultur, historia och hågkomst. Programmet ger också stöd till civilsamhällets organisationer för att främja och underlätta aktivt deltagande i att bygga upp en mer demokratisk union samt medvetenhet om rättigheter och värden. Frågor om medborgarinflytande och deltagande i demokratisk verksamhet, samt vänortsverksamhet som sammanför européer som representerar olika nationaliteter och kulturer är viktigt.

Den sociala ekonomin ges ett väsentligt utrymme inom EU. Ofta används uttrycket ”en social och solidaritetsbaserad ekonomi” för att peka på dess starka betydelse för utvecklingen av ett breddat tillväxttänkande där medborgare och ett ”underifrånperspektiv” står i fokus. EU-kommissionen pekar t.ex. ut den sociala ekonomin som en av 12 industriella kluster i Europa. EU-kommissionen har lanserat ett flertal olika initiativ där betydelsen av social ekonomi betonas för tillskapandet av riktiga jobb, social inkludering, främjande av entreprenörskap, tillgång till allmän social service, sociala och miljömässiga innovationer och social sammanhållning. Några av dem är *Social Business Initiative* (2011), *Social Economy Regions* (2018) och *European Action Plan for Social Economy* (2021). *Social Economy Intergroup* driver frågorna i EU-parlamentet.

8. Civilsamhällets omfattning och utbredning

8.1 Några nationella data

Sedan 2010 har Statistiska Centralbyrån uppdraget att implementera s.k. satelliträkenskaper för civilsamhällets organisationer. Merparten av uppgifterna är nationellt baserad och kan inte brytas ned på regional nivå. Statistiken för Sverige för 2018 visar bl.a.

- att det fanns 263 343 organisationer inom det civila samhället,
- att det civila samhällets bidrag till Sveriges BNP uppgick till 3,2 procent
- att det totala antalet förvärvsarbetande inom det civila samhället uppgick till 191 891 personer, vilket motsvarar 3,9 procent av det totala antalet förvärvsarbetande i Sverige.
- att det fanns 2 336 organisationer som utförde kommun- och landstingsköpta tjänster inom vård, skola och omsorg,
- att den totala produktionen inom det civila samhället var 266,7 miljarder kronor.

8.2 Omfattning och utbredning i Örebro län

Tillgänglig statistik från Statistiska centralbyrån visar att

- det i Örebro län 2021 fanns 7 340 organisationer inom det civila samhället, varav 4 537 var ideella föreningar
- att det totala antalet förvärvsarbetande inom det civila samhället i Örebro län 2018 uppgick till 4 444 personer, varav 2 525 personer var kvinnor.

Antal organisationer i civilsamhället i Örebro län, 2021

Typ av organisation	
Ekonomisk förening	296
Ideell förening	4 537
Registrerade trossamfund	55
Bostadsrättsföreningar	633
Kooperativa hyresgästföreningar	3
Samfälligheter	1 321
Stiftelser och fonder	495
Totalt	7 340

9. Region Örebro län – ansvar och uppgifter

9.1 Överenskommelser, stöd och kanaler

Civilsamhället och den sociala ekonomin är fristående från den offentliga sektorn. Region Örebro län styr inte över civilsamhället och den sociala ekonomins verksamhet, även om Region Örebro län på olika sätt skapar vissa förutsättningar och underlättar för dessa organisationer att verka. En av de viktigaste förutsättningarna är det regionala föreningsstödet och stödet till studieförbunden. Föreningsstödet, som regleras i särskilda riktlinjer (Riktlinjer för Region Örebro läns föreningsstöd), fungerar ofta som en ekonomisk bas för att organisationerna överhuvudtaget ska kunna bedriva sin verksamhet. Region erbjuder också ett särskilt finansiellt stöd för utvecklingen av sociala innovationer i civilsamhället.

Härutöver sluter Region Örebro län andra typer av avtal med organisationer inom civilsamhället och den sociala ekonomin. Det handlar t.ex. om Överenskommelse om god och jämlik hälsa och jämställd hälsa, men det finns också avtal/överenskommelser med föreningar inom det regionala natur- och friluftslivet eller avtal där civilsamhället och den sociala ekonomin fungerar som leverantörer av andra typer av tjänster och service, t.ex. service av regionens bilpool och tjänstecyklar.

Region Örebro län har flera specifika forum och kanaler för att möta civilsamhället och den sociala ekonomin. Här sker mötet ofta kring specifika och avgränsade frågor. Dialogträffarna med föreningar med föreningsstöd är ett sådant forum. Partnerskapet för sociala innovationer är ett annat sammanhang som involverar både offentlig verksamhet och civilsamhällesorganisationer. Partnerskapet har som syfte att stötta framväxten av idéer som kan utvecklas till sociala innovationer samt att fungera som en regional samverkansstruktur för frågor om civilsamhälle och social ekonomi.

Region Örebro län har ett övergripande ansvar för att Plan för civilsamhälle och social ekonomi genomförs. Delvis genomför Region Örebro län vissa aktiviteter inom ramen för ordinarie verksamhet eller i särskilda projekt. I andra fall har Region Örebro län ett samordnande ansvar där det praktiska utövandet ligger hos andra aktörer. Partnerskapet för sociala innovationer spelar en huvudroll.

10. Aktiviteter i relation till planens fyra delmål

10.1 Mål 1: Att bidra till en förståelse för civilsamhällets och den sociala ekonomins betydelse

10.1.1 Statistik och data

För att i grunden bidra till en förståelse hos olika aktörer för civilsamhällets och den sociala ekonomins betydelse krävs ofta tillgång till relevant statistik. Endast då kan vi klargöra sektorns omfattning och utbredning. Härigenom får vi också möjlighet att klargöra formerna för dess samverkan med offentlig och privat näringsliv, hur dess innovationskraft och entreprenörskap tar sig uttryck samt hur sektorn bidrar till att hantera samhällsutmaningar.

Inom föreliggande verksamhetsfält saknas till stora delar relevanta data och digitaliserade uppgifter som ger underlag till årsvisa och longitudinella beskrivningar och analyser. I samarbete med andra relevanta aktörer bör Region Örebro län bidra till att utveckla och använda statistik och data för civilsamhälle och social ekonomi.

Aktivitet: Att verka för att säkerställa tillgången till data och statistik om civilsamhället och den sociala ekonomin i Örebro län

10.1.2 Värdering av samhällsnytta

Civilsamhälle och social ekonomi bidrar på olika sätt till utvecklingen av länet. Både Region Örebro län, andra delar av den offentliga sektorn samt organisationer inom civilsamhället och den sociala ekonomin har stor nytta av konkreta metoder och modeller som kan användas för att beräkna och värdera civilsamhällets och den sociala ekonomins samhällsnytta.

Aktivitet: Att tillsammans med relevanta aktörer löpande testa och använda metoder och modeller för värdering av civilsamhällets och den sociala ekonomins samhällsnytta.

10.2 Mål 2: att skapa långsiktiga förutsättningar för civilsamhället och den sociala ekonomin

10.2.1 Föreningsstöd

Ett av de mest grundläggande verktyg som Region Örebro län kan använda för att tydliggöra och stärka stödet till civilsamhälle och social ekonomi är föreningsbidrag. Redan idag fördelar Region Örebro län åtskilliga miljoner i föreningsbidrag och från och med 2022 ges också möjlighet till fleråriga föreningsbidrag.

Aktivitet: Att administrera föreningsstödet inom region Örebro län.

10.2.2 Utlysning sociala innovationer

Sedan 2016 genomför Region Örebro län utlysning om sociala innovationer. Utlysningen ger möjligheter att ansöka om anslag för att utveckla och genomföra nya lösningar på samhällsutmaningar.

Aktivitet: Att administrera utlysningen sociala innovationer inom region Örebro län samt proaktivt verka för ökad kunskap och intresse för sociala innovationer i länet.

10.2.3 Upphandling och andra avtalsformer

Upphandling är ett kraftfullt verktyg som kan användas för att sluta avtal med civilsamhället och den sociala ekonomin. Region Örebro län bör genomföra särskilda utbildnings-/informationsdagar där aktuella regler kring upphandling med social hänsyn, reserverad upphandling, reserverade kontrakt samt idéburet offentligt partnerskap klagörs. Region Örebro län bör dessutom genomföra särskilda upphandlingar där särskilda krav ställs på sociala hänsyn ställs, eller svara för att möjligheten till reserverad upphandling, reserverade kontrakt samt idéburet offentligt partnerskap kan användas.

Aktivitet: Att tillsammans med regionorganisationens upphandlingsavdelning och andra relevanta aktörer genomföra informations- och utbildningstillfällen om upphandling med social hänsyn, reserverad upphandling, reserverade kontrakt samt idéburet offentligt partnerskap.

10.2.4 Styrdokument

Offentlig sektor har en viktig roll för att stärka förutsättningarna för civilsamhälle och social ekonomi. Därför vill Region Örebro län öka erfarenhetsutbytet med länets kommuner, bland annat kring utvecklingen av kommunala styrdokument och

handlingsplaner om civilsamhälle och social ekonomi, men också när det gäller förutsättningarna att utveckla kommunala/lokala mötesformer med civilsamhällets och den sociala ekonomins företrädare.

Aktivitet: Att genomföra träffar med länets kommuner om utvecklingen av kommunala styrdokument om samt samverka med civilsamhället och den sociala ekonomin.

10.3 Mål 3: att skapa, stärka och samordna nätverk och mötesplatser för civilsamhälle och social ekonomi

10.3.1 Regioninterna samarbetsformer

För att utveckla den interna dialogen kring civilsamhälle och social ekonomi – och därmed skapa förutsättningar för ett mer gemensamt förhållningssätt - inom Region Örebro län har sedan en tid en arbetsgrupp bestående av representanter från verksamhetsområden inom förvaltningen Regional utveckling bildats. I takt med att samverka med civilsamhälle och social ekonomi blir allt viktigare för att utveckla gemensamma välfärdslösningar ökar behovet av en ytterligare stärkt regionintern dialog även med andra verksamheter.

Aktivitet: Att utveckla och stärka det regioninterna samarbetet kring civilsamhälle och social ekonomi

10.3.2 Partnerskapet för sociala innovationer

Allt fler parter från både offentlig verksamhet och civilsamhälle ansluter sig till Partnerskapet för sociala innovationer. I skrivande stund deltar drygt 40 organisationer. Partnerskapet har utvecklat och fastställt en flerårig verksamhetsplan 2021-2025 med prioriterade områden.

Aktivitet: Att samordna Partnerskapet för sociala innovationer.

10.3.3 Dialogmöten och erfarenhetsutbyte för föreningar

Region Örebro län genomför årliga dialogträffar om föreningsstöd med föreningar. Dialogträffarna är ett viktigt led i arbetet att bygga förtroende och att skapa förutsättningar för ett långsiktigt samarbete mellan regionorganisationen och föreningarna. För att dialogträffarna ska vara fruktbara krävs en planering.

Aktivitet: Att genomföra Dialogmöten för länsföreningarna.

10.4 Mål 4: att bidra till en ökad internationalisering av civilsamhälle och social ekonomi

10.4.1 REVES

Ett viktigt sätt att manifesteras regionens internationella engagemang inom området är ett fortsatt medlemskap i REVES (European Network of Cities and Regions for the Social Economy). REVES startade 1996 med syfte att stötta och utveckla den sociala ekonomin i Europa. Örebro län representeras Region Örebro län och Stiftelsen Activa. Örebro län bör sträva efter att ta en aktiv roll i REVES, både i dess styrelse samt i relevanta arbetsgrupper. Att spela en aktiv roll i REVES betyder också att vi har ambitionen att engagera oss i konkreta projektsamarbeten med andra medlemmar. För att göra det möjligt behöver vi både föra en aktiv dialog med REVES kansli och med de medlemmar vi bedömer särskilt intressanta. Delvis kommer särskilda sonderingsresor att behöva göras, dels för att besöka befintliga eller blivande REVES-medlemmar i syfte att utveckla närmare projektsamverkan, dels för att erhålla kunskap om för REVES relevanta verksamheter och för den sociala ekonomin.

Aktivitet: Att aktivt delta i REVES styrelse, i relevanta arbetsgrupper samt aktivt ge information och svara på förfrågningar via REVES kansli och medlemmar.

10.4.2 GECES

Genom en av sina medarbetare representeras Region Örebro län i EU-kommissionens expertgrupp för social ekonomi och socialt företagande 2018-2024 (GECES). GECES består av 70 experter från EU och används av EU-kommissionen för att kommunicera aktuella frågor inom EU samt för att bistå EU-kommissionen i utvecklingen av politikområdet. Genom att aktivt delta i GECES ges Region Örebro län goda möjligheter att delta i det internationella erfarenhetsutbytet och den löpande utvecklingen av området.

Aktivitet: Att aktivt delta i GECES samt i relevanta arbetsgrupper.

10.4.3 Andra europeiska nätverk och constellationer

Flera europeiska nätverk, constellationer och enskilda aktörer är på olika sätt relevanta för de ambitioner och målsättningar som Region Örebro län har inom området Civilsamhälle och social ekonomi. Region Örebro län bör så långt det är praktiskt möjligt ställa sig positiv till partnersök och till förfrågningar om projektsamarbete från andra aktörer. Det innebär också att vi aktivt deltar på relevanta konferenser, seminarier/webinarier eller möten. Det innebär också att vi själva tar

initiativ till att aktivt undersöka intresse att delta i projektansökningar och projektsamarbeten med utländska partners, i synnerhet med sådana europeiska konsortier och samarbetspartners som tidigare visat sig framgångsrika. Även här kan särskilda sonderingsresor behöva genomföras.

Aktivitet: Att aktivt utveckla projektsamverkan med befintliga och tänkbara samarbetspartners i andra länder samt delta på relevanta europeiska konferenser, seminarier eller möten inom området.

11. Referenser

Skall skrivas